

Az életkörülmények és az életminőség emberi oldala Magyarország Nemzeti Atlaszában

The human aspect of living conditions and quality of life in the National Atlas of Hungary

Ismertető:	Vitrai József
Ismertetett: szakdokumentum	Pál, V., Uzzoli, A., Boros, L., Fabula, Sz., Trócsányi, A., Nagy, G., Pirisi, G. és Kovalcsik, T. (2021). Életkörülmények, életminőség. Az életkörülmények és az életminőség emberi oldala. In: Kocsis, K., Kovács, Z., Nemerkenyi, Zs., Kincses, Á. és Tóth, G. (szerk.) <i>Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom</i> . (pp. 150–159) Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Földrajztudományi Intézet. https://nemzeti-atlasz.hu/MNA/3.html
Kulcsszavak:	életkörülmények; életminőség; atlasz
Keywords:	living conditions; quality of life; atlas

Beküldve: 2021. 09. 28., doi: [10.24365/ef.v62i4.7394](https://doi.org/10.24365/ef.v62i4.7394)

HÁTTÉR

A nemzeti atlasz egy — általában szöveges magyarázatokkal is kiegészített — térképsorozat, amely logikusan, arányosan felépített, meghatározott méretarányokban ábrázolt, kartográfiailag viszonylag egységes kivitelű térképeken az adott állam természeti, gazdasági és társadalmi adottságait mutatja be az ország lakóinak, illetve a külföldi érdeklődőknek lehetőleg teljes részletességgel.

Az eddig megjelent nemzeti atlaszok főbb közös jellemzői:

- tárgykörük egy adott állam területére vonatkozik;
- egy ország természeti, társadalmi, gazdasági térszerkezetét, annak tér-időbeli jellemzőit csaknem enciklopédikus igényrel, összetett módon, rendszerezetten, egymást logikusan követő térképek sorozatával mutatják be;
- az egyes témaköröket az összehasonlíthatóság érdekében azonos, az ország alakja által is meghatározott méretarányú fő- és melléktérképeken ábrázolják;

- tematikai fő tagolódásuk: a) állam-nemzet (általános földrajzi jellemzés, történelem, politika), b) természeti környezet, c) népesség és társadalom, d) gazdaság;
- a nemzeti atlaszok létrehozása mindenhol állami kezdeményezésű, megvalósításuk, finanszírozásuk állami feladatnak számít.

A 2021 szeptemberében megjelent Magyarország Nemzeti Atlasza 3. kötete hazánk társadalmi viszonyait jeleníti meg online interaktív térképes¹ és szöveggel kiegészített térképes² formában. A 12 fejezetre tagolt atlasz utolsó fejezete az „Életkörülmények, életminőség”, amely a témáját két külön alfejezetben, emberi és települési szempontból tárgyalja, illetve jeleníti meg térképen.

Az emberi tényezőket számba vevő alfejezet az alábbi résztémákra tagolódik:

- Egészség és életminőség
 - A népesség egészségi állapota;
 - Egészségkockázat — életmód, egészségmagatartás;
 - Egészségkultúra — a szubjektív jóllét és az egészségügyi ellátórendszer igénybevétele;

¹ Magyarország Nemzeti Atlasza – Egészségi okok miatti korlátozás:

https://emna.hu/map/Mo_egeszs_korl_2014/@47.1036559,18.7101068,8.00z

² Magyarország Nemzeti Atlasza 3. kötet – Társadalom: <https://nemzeti-atlasz.hu/MNA/3.html>

- A Covid-19-járvány;
- Jövedelmek, fogyasztás és életminőség
 - Miből költünk? Jövedelmek és segélyezés;
 - Mire költünk? Kiadások, fogyasztás;
- Műveltség, művelődés, kultúrafogyasztás;
- Digitális világunk — a hozzáférés, a használat és a jóllét.

Az egészséget és életminőséget elemző alfejezet a használt fogalmak meghatározásával indul, majd a születéskor várható, egészségben leélt életevek hazai értékét helyezi el európai kontextusban, azután a haláloki statisztika magyarországi viszonyait elemzi. Ezt követően az egészségmagatartással és más befolyásoló tényezőkkel kapcsolatos statisztikák, térképek kerülnek sorra. A szerzők így zárják ezt a részt: „Összességében a magyar társadalom számára elengedhetetlen feladat a jövőre nézve az egészséggel

kapcsolatos területi egyenlőtlenségek csökkentése, valamint az egészséggel kapcsolatos tudatos magatartásformák erősítése. Végül az egészségkultúrára, a szubjektív jóllétre és az egészségügyi ellátórendszer igénybevételére vonatkozó hazai adatokat tárgyalják, illetve az ezekből összeállított térképekkel illusztrálják a szerzők.

Az egész alfejezet a következőképpen zárják: „A magyar népességnek az európai összehasonlításban kedvezőtlenebb egészségi állapota és az országon belül tapasztalható területi különbségei összefüggésbe hozhatók az egészségkockázatok, a vélt egészség és az egészségügyi ellátórendszer igénybevételének területi megoszlásával. Térbeli egybeesésük miatt Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék kedvezőtlen helyzete a népesség egészségi állapota alapján tartósan tekinthető.”

TANULSÁGOK A HAZAI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

A magyar népesség életkörülményeit és életminőségét jelző statisztikák földrajzi eloszlása fontos információ a lakosság egészségét célzó beavatkozások tervezéséhez. Magyarország Nemzeti Atlasza szövegesen értékeli és térképeken bemutatja a hazai lakosság egészséget befolyásoló tényezők földrajzi egyenlőtlenségeit. Az atlasz az érdeklődő népegészségügyi szakemberek számára könnyen elérhető, az interaktív térképekkel saját igény szerint szűrt információforrást jelenthet.

Köszönetnyilvánítás: A szakdokumentum elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatásfejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Információk a szerzőről:

Vitrai József, független népegészségügyi szakértő, Egészségfejlesztés folyóirat; MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport, Budapest, vitrai.jozsef@gmail.com